

УДК 332.122.6; 338.49

В.В. Соляр

СТАТИСТИКО-АНАЛІТИЧНИЙ ПІДХІД В ОБҐРУНТУВАННІ ВЗАЄМОПОВ'ЯЗАНОГО РОЗВИТКУ ВИРОБНИЦТВА ТА ІНФРАСТРУКТУРИ РЕГІОНУ

Інфраструктурний потенціал, як антициклічний фактор економіки, визначає інвестиційний тип її розвитку та потребує на науковому рівні теоретичного обґрунтування напрямів і засобів його формування. Враховуючи актуальність питання й чинні підходи до оцінки впливу інфраструктурних систем на виробничі процеси, обґрунтовано доцільність використання регіонального статистичного аналізу у дослідженні результативності стимулюючих заходів розвитку інфраструктури у синергії з галузями матеріально-речового виробництва регіону.

На основі вихідних положень Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року автором запропоновано чіткий алгоритм використання методів регіонально-статистичного аналізу з метою забезпечення пропорційного зростання економіки регіонів України. На основі статистичного аналізу стану й тенденцій розвитку інфраструктури, вимірювання впливу інфраструктури на базові галузі виробництва, можливе дослідження показників ефективності її функціонування.

Проведення систематичного аналізу заходів з розвитку інфраструктури, спрямованих, у свою чергу, на нарощування промислового потенціалу конкретного регіону, може бути предметом подальших досліджень, а також основою реалізації регіональних соціально-економічних програм.

Ключові слова: інфраструктура, виробництво, регіон, функціонально-галузевий підхід, статистико-аналітичний метод.

Инфраструктурный потенциал, как антициклический фактор экономики, определяет инвестиционный тип ее развития. Его процесс формирования должен сопровождаться на научном уровне теоретическим обоснованием направлений и средств. Учитывая актуальность вопроса и существующие подходы к оценке влияния инфраструктурных систем на производственные процессы, обосновано целесообразность использования регионального статистического анализа в исследовании результативности стимулирующих мероприятий развития инфраструктуры в синергии с отраслями материально-вещественного производства региона.

На основе положений Государственной стратегии регионального развития на период до 2020 года автором предложен четкий алгоритм использования методов регионально-статистического анализа с целью обеспечения пропорционального роста экономики регионов Украины. Используя статистический анализ состояния и тенденций развития инфраструктуры, влияния инфраструктуры на базовые отрасли производства, возможно исследование показателей эффективности ее функционирования.

Проведение систематического анализа мероприятий по развитию инфраструктуры, направленных, в свою очередь, на наращивание промышленного потенциала конкретного региона, может быть предметом последующих исследований, а также основой реализации региональных социально-экономических программ.

Ключевые слова: *инфраструктура, производство, регион, функционально-отраслевой подход, статистико-аналитический метод.*

Infrastructural potential, as anticyclic factor of economy, determines the investment type of its development. Its process of forming must be accompanied at scientific level by the theoretical background of directions and facilities. Taking into account the actuality of question and existent going near the estimation of influence of the infrastructural systems on production processes, expedience of the use of regional statistical analysis in research of effectiveness of stimulant measures of infrastructure development in a synergy with industries of region's material production of are grounded.

On the basis of State strategy positions of regional development on a period till 2020 an author offers the clear algorithm of methods of regional-static analysis use with the purpose of providing of proportional growth of regions' economy in Ukraine. Using the statistical analysis of the state and progress of infrastructure trends, influences of infrastructure on base industries of production, the research of use the efficiency indexes is functioning.

Conducting the systematic analysis of measures on infrastructure development, is directed, in same queue, to the increase of industrial potential of concrete region, can be the subject of future researches, and also a basis of the regional socio-economic programs' realization.

Key words: *infrastructure, production, region, function-sectorial approach, statistical and analytical method.*

Постановка проблеми. Інфраструктура – це обов'язковий компонент будь-якої цілісної економічної системи. Однією з особливостей сучасного етапу розвитку країни є зростання ролі й необхідність удосконалення інфраструктурного комплексу. В умовах становлення певного типу економіки чи формування відповідного технологічного устрою головну роль у розвитку суспільства завжди відіграє сфера виробництва. Саме у зв'язку з розподілом діяльності з виробництва продуктів на окремі відособлені види праці відбувається розвиток інфраструктури, яка отримує нову якість, нові розвиваючі галузі та види діяльності. З іншого боку, існує об'єктивний зв'язок між розвитком інфраструктури і функціонуванням галузей матеріально-речового виробництва. Доведено, що народногосподарські витрати в інфраструктурі з мультиплікаційним ефектом можуть сприяти зниженню витрат в галузях матеріального виробництва [3, С. 89-92]. Однак такий ефект спрацьовує при достатній інфраструктурній насиченості народного господарства, що відповідає потребам функціонування підприємств власне виробничих галузей.

Це зумовлює необхідність їх узгодженого розвитку з метою мінімізації сукупних суспільних витрат як на рівні країни, так і у розрізі окремих регіонів чи районів. Таким чином розвиток інфраструктурного комплексу може розглядатися як антициклічний фактор функціонування економіки – зростаючу сферу бізнесу, важливу рису цивілізованості країни, об'єкт ефективних капіталовкладень, що сприятиме переходу країни від споживацького типу до інвестиційного. В Україні капіталовкладення у розвиток об'єктів інфраструктури знаходяться на рівні 5-6%, що у порівнянні з іншими розвиваючими країнами є недостатнім. При цьому питома вага галузей сфери послуг досягла більше 70% в обсязі створеної валової доданої вартості [2].

Аналіз актуальних досліджень. Питання ролі інфраструктури в розвитку реального сектору економіки є предметом досліджень у працях К.П. Космачова, П.Я. Бакланова, Г.А. Гольца, В.М. Бугроменко, Н.П. Каючкіна, С.Б. Шліхтера та ін. Однак питання диференційованого впливу інфраструктурного оснащення як резерву розвитку окремих регіонів (точок росту) з метою згладжування територіальних диспропорцій досліджено недостатньо. Саме тому досить актуальним є розробка концептуального підходу до оцінки впливу інфраструктурних систем на регіональні процеси розвитку, вплив інфраструктурної забезпеченості на економічне зростання, рівень і якість життя населення регіону.

Мета статті. Обґрунтувати доцільність використання статистико-аналітичного підходу у визначенні напрямів нарощення інфраструктурного потенціалу з метою забезпечення пропорційного зростання економіки регіонів. При використанні даного підходу доцільно враховувати як загальнонаціональні пріоритети, так і вимоги інтеграційних тенденцій.

Виклад основного матеріалу. У Державній стратегії регіонального розвитку на період 2020 року закладені основні керівні принципи нової регіональної політики. Найважливішими цілями обрано: підвищення конкурентоспроможності регіонів на ендогенній основі; зменшення

міжрегіональних та внутрішньорегіональних нерівностей у доступі населення до основних публічних послуг, посилення міжрегіональної та внутрішньорегіональної інтеграції [1, С. 94].

Також визначено вхідні індикатори та індикатори випуску відповідно до стратегічних цілей соціально-економічного розвитку країни [1, С. 95-100]. Використання цих та інших індикаторів визначається концепцією «вхід, процес, випуск, результат/підсумок», на основі якої показники поділені на чотири групи:

вхідні індикатори, що характеризують ресурси та їх кількість для виробництва і постачання публічних товарів та послуг;

індикатори процесу, що характеризують шлях, за яким здійснюються заходи із визначеними ресурсами;

індикатори випуску - характеризують фізичний обсяг публічних товарів та послуг в результаті реалізації політики;

індикатори результату, що характеризують очікувані зміни у випуску цих товарів та послуг.

Враховуючи чітку структурованість, уніфікованість концепції, логічність та взаємопов'язаність в ній запропонованих заходів, інструментів, показників і можливих результатів, вона потребує аналітичного супроводу. З метою отримання прогнозованих результатів впливу інфраструктурної системи на виробничу сферу конкретного регіону доцільно, на нашу думку, скористатися методами регіонально-статичного аналізу, що передбачає:

- складення гнучкої науково-обґрунтованої системи показників стану об'єктів інфраструктурного комплексу, визначення джерел інформації та розробку алгоритмів їхнього розрахунку;

- збір інформації з подальшим аналізом про кількість підприємств, що потребують інфраструктурного забезпечення, а також про наявність допоміжних і обслуговуючих підрозділів і об'єктів інфраструктури в регіоні;

- вивчення особливості складу й типології інфраструктури регіону, характеристику умов і факторів, що визначають потребу в розвитку

інфраструктури, її видів;

- оцінка й аналіз структури та динаміки виробничо-технічного, технологічного і трудового потенціалу інфраструктури регіональних ринків;

- оцінка, аналіз і прогнозування забезпеченості регіону підприємствами і організаціями виробничої та соціальної інфраструктури за елементами та у просторі;

- аналіз територіального розміщення підприємств інфраструктури в регіонах України та їхнього впливу на розвиток галузей економіки цих регіонів;

- розрахунок й аналіз показників ефективності використання інфраструктури регіону, дослідження факторів ефективності використання інфраструктурного потенціалу на основі статистико-математичних моделей;

- оцінка й аналіз рівня забезпеченості населення об'єктами соціальної інфраструктури;

- аналіз пропорцій між основним виробництвом і виробничою інфраструктурою, рівнем життя населення та соціальною інфраструктурою. Такий аналіз може проводитися на основі порівняння темпів зростання обсягів виробництва товарів із складовою інфраструктурних витрат і технічної насиченості. Наприклад, коефіцієнти випередження – співвідношення між зростанням обсягів продукції базових галузей та обсягом інфраструктурних послуг, зростанням капітальних вкладень у тому ж аспекті тощо.

Для розв'язання поставлених завдань уся система показників якісного регіонально-статичного аналізу повинна базуватися на чіткій галузевій та функціональній класифікації інфраструктури. На сьогодні офіційна статистика не використовує єдиної класифікації інфраструктури, не існує також спеціального розділу, в якому б комплексно була представлена інформація про стан, структуру, результати функціонування об'єктів інфраструктури. З урахуванням потреб подальшого соціально-економічного розвитку регіонів України структурно-функціональний склад інфраструктури, на думку автора, може включати:

1) виробничу інфраструктуру (відтворення основних фондів, обслуговування господарського обороту, забезпечення руху матеріальних засобів та ін.);

2) соціальну інфраструктуру (розподіл та обмін матеріальних благ, надання споживчих послуг, охорона здоров'я населення, формування суспільної свідомості і наукового світогляду, управління та охорона суспільного порядку);

3) кредитно-фінансову інфраструктуру (фінансове забезпечення економіки регіону і соціальної сфери);

4) інноваційну інфраструктуру (сприяння генерації наукового підприємництва, комерціалізації наукових розробок);

5) інституційну інфраструктуру (макроекономічне регулювання економіки, підтримка найбільш раціональних пропорцій розвитку господарства);

6) інформаційну інфраструктуру (забезпечення руху інформації про товар, створення програмного забезпечення, послуги зі створення та використання баз даних).

Висновки і перспективи подальших досліджень. Наявність спільної характеристики для перелічених функцій інфраструктури, а саме обслуговування економічного обороту в народному господарстві та усіх форм руху продукції від стадії виробництва до стадії споживання, дозволяє зробити висновок, що інфраструктура регіону, як основна форма організації суспільного виробництва, є дієвим фактором підвищення ефективності виробництва та життєвого рівня населення.

Створення і забезпечення високоефективного функціонування ринкової інфраструктури регіону пов'язано зі значними матеріально-фінансовими і трудовими витратами. У зв'язку з цим необхідним є використання статистичного аналізу стану, розвитку і використання інфраструктури. Статистичними методами слід вести облік наявності елементів матеріально-

технічного і трудового потенціалу інфраструктури різних галузей економіки, оцінювати її вартість і технічний стан, аналізувати тенденції розвитку і структурні зміни, вимірювати вплив інфраструктури на базові галузі виробництва, тим самим характеризувати ефективність її функціонування.

Регіональний економіко-статистичний аналіз функціонування інфраструктури передбачає: чітке визначення об'єкту і предмета її статичного дослідження, класифікацію галузей і сфер діяльності; розробку інструментарію вивчення рівня, структури і динамки виробничого потенціалу інфраструктури та його використання; розробку методів визначення пропорцій та структури галузей інфраструктури й обсягу виробництва продукції регіону; визначення впливу виробничої інфраструктури регіону на розвиток базових галузей матеріального виробництва, на інтенсифікацію виробництва.

Проведення систематичного аналізу заходів з розвитку інфраструктури, спрямованих, у свою чергу, на нарощування промислового потенціалу конкретного регіону, повинно бути закладено в основу реалізації будь-яких регіональних програм.

Література

1. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року. Проект. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.csi.org.ua/www/wp-content/uploads/2013/05/nsrdu2020_1.pdf.
2. Державний комітет статистики. Статистична інформація. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Полтерович И.П. Экономическое развитие и хозяйственный механизм / И.П. Полтерович. – М.: Наука, 2005.